

Verslag bespreking gemeente Doesburg over de inspectie instandhouding monumentenzorg

Gemeentehuis Doesburg, 14 november 2008

Aanwezig:

Gemeente Doesburg: dhr. M. Lenselink

Erfgoedinspectie: mw. H. Nuijten en dhr. D. van Asbeck

Algemene opmerkingen:

De gemeente geeft desgevraagd aan dat het inspectierapport (nog) niet zoveel effect heeft gehad op de werkwijze en prioritering van de gemeente. De portefeuillehouder monumentenzorg heeft zich sterk gemaakt voor extra geld en arbeidsuren voor monumentenzorg, maar dit is tot op heden zonder succes gebleven. Het argument is dat de gemeente te weinig financiële reserves heeft. Veel van de vastgelegde gemeentelijke voornemens in reactie op het inspectierapport zijn daarom nog niet tot uitvoer gekomen.

Een aantal met name praktische zaken zijn sindsdien wel beter geregeld. Binnenkort zal een nieuwe portefeuillehouder monumentenzorg aantreden, wellicht geeft dat nieuwe kansen.

Op dit moment is voor de monumentenzorg nog steeds slechts 0,4 fte beschikbaar (0,2 voor beleid en secretariaat monumentencommissie, en 0,2 voor uitvoering en handhaving). De vergunningverlening voor alle monumenten is ondergebracht bij Bouw- en Woningtoezicht.

EFFECTIVITEIT

Onderzoek

Aanbevelingen Erfgoedinspectie: Vraag, zeker bij belangwekkende panden of ingrijpende restauraties, altijd om een bouwhistorisch onderzoek voorafgaand en eventueel ook tijdens de restauratie. Stel criteria op om te bepalen wanneer een onderzoek moet worden uitgevoerd en in welke mate van diepgang, en draag er zorg voor dat de uitkomsten van de onderzoeken worden geïmplementeerd in de plannen.

Maak eigenaren erop attent dat voor een dergelijk onderzoek financiële regelingen bestaan. Effectueer de plannen om onderzoeken subsidiabel te maken via de gemeente.

Reactie gemeente: bouwhistorische verkenning bij ingrijpende restauratie is noodzaak, staat in beleidsplannen. Voornemen om structureel financieel bij te dragen in onderzoekskosten. Eigenaren worden nu al attent gemaakt op bestaande financiële mogelijkheden. Incidenteel wordt nu al beroep gedaan op gemeentelijke bijdrage van max. 400€ of op de monumentenvereniging 15 april 1945.

Stand van zaken november 2008: Het voornemen om structureel bij te dragen in de kosten van een bouwhistorisch onderzoek, dat stond gepland voor 2008, is geschrapt uit de begroting. De afgelopen twee jaar is drie keer een bijdrage vanuit de gemeente gegeven ten behoeve van een bouwhistorisch onderzoek, dit betrof 400€ vanuit de gemeente en 400€ vanuit de monumentenvereniging.

Planvorming

Aanbeveling Erfgoedinspectie: Zorg ervoor dat de aanvraag is voorzien van een bijlage waarop exact is aangegeven welke werkzaamheden gaan plaatsvinden en waarom.

Reactie gemeente: Dit zal gecontroleerd gaan worden door de plantoetser monumentenzorg. Zonodig wordt gevraagd om extra gegevens.

Stand van zaken november 2008: Hier wordt nu iets meer op gelet, dit kan echter nog verder verbeterd worden. Ook bouwhistorisch onderzoek wordt in beginsel betrokken in de ontvankelijkheidstoets van de aanvraag.

Advisering

1. Monumentencommissie

Aanbeveling Erfgoedinspectie: Zorg dat de zittingstermijn van de commissie leidt tot een geleidelijke wisseling van commissieleden, zodat kennisoverdracht is gewaarborgd.

Reactie gemeente: Tijdens de eerstvolgende wijziging van commissieverordening zal hier aandacht aan worden besteed. Ook de koppeling van de zittingsduur aan die van de gemeenteraad zal dan kunnen vervallen.

Stand van zaken november 2008: De commissieverordening is vanwege tijdgebrek tot op heden nog niet gewijzigd. De gemeente zegt toe deze activiteit die een relatieve geringe inspanning vergt nu voorrang te geven. Hierin zal in ieder geval worden geregeld dat de koppeling van de zittingstermijn aan die van de gemeenteraad zal vervallen.

Aanbevelingen Erfgoedinspectie: Publiceer de agenda van de commissie pro-actief. Leg beoordelingscriteria vast.

Reactie gemeente: De agenda wordt gepubliceerd op internet en datum wordt aangekondigd in de Regiobode.

Stand van zaken november 2008: De agenda wordt nu gepubliceerd op de gemeentelijke website. Op de aanbeveling om beoordelingscriteria vast te leggen is niet ingegaan in de gemeentelijke reactie. De gemeente is dit wel van plan, en zal daarbij dankbaar gebruik maken van al bestaande beoordelingscriteria van vergelijkbare gemeenten.

Aanbevelingen Erfgoedinspectie: Regel in de verordening op de commissie de kans op belangenverstremgeling in de advisering en handhaaf dit in de praktijk.

Reactie gemeente: Hier wordt aandacht aan besteed bij eerstvolgende wijziging van de commissieverordening. Aan leden wordt gevraagd zich terug te trekken bij de behandeling van een onderwerp waarbij zij belanghebbend zijn.

Stand van zaken november 2008: Als hierboven al gesteld is de commissieverordening nog niet gewijzigd sinds de inspectie. Wellicht is een mogelijkheid de werkwijze van de commissie vast te leggen in een reglement, dit hoeft niet langs de gemeenteraad en kan daarmee eenvoudiger worden vastgesteld. Tot die tijd is wel afgesproken dat commissieleden bij mogelijke betrokkenheid met de aanvraag zich terugtrekken op de publieke tribune en niet meevergaderen. Dit komt ook tot uiting in de vergaderverslagen.

Aanbevelingen Erfgoedinspectie: Draag er zorg voor dat de aanvragen ruim van te voren door de commissieleden zijn ingezien. Bespreek met hen de besluiten.

Reactie gemeente: Commissieleden kunnen aanvragen op gemeentehuis inzien en krijgen zoveel mogelijk stukken per mail. Besluiten krijgen ze inmiddels toegestuurd en worden eventueel besproken in de vergadering.

Stand van zaken november 2008: Stukken inzien voorafgaand aan de vergadering is een kwestie van vergaderdiscipline. Hier wordt strenger op gelet, dit gaat ook beter nu.

Aanbevelingen Erfgoedinspectie: Maak afzonderlijke adviezen naast de vergaderverslagen, en voeg deze bij de besluiten. Leun in de adviezen niet te sterk op het advies van de RACM, maar breng een eigen advies uit met eigen afwegingen, waarmee de besluitvorming zal worden versterkt.

Breng waar nodig krachtige adviezen uit met betrekking tot kleurgebruik op monumenten en de noodzaak van bouwhistorisch onderzoek.

Reactie gemeente: Geen ambtelijke capaciteit voor opstellen afzonderlijke adviezen naast het vergaderverslag. Het advies wordt thans afzonderlijk van de RACM opgesteld, besluiten worden weloverwogen genomen op basis van beide adviezen.

Criteria voor kleurgebruik staan in het Beeldkwaliteitsplan. Geen behoefte om kleurgebruik nader te specificeren en vast te leggen in beleidsregels.

Stand van zaken november 2008: Er worden geen afzonderlijke verslagen opgesteld vanwege tijdgebrek. Indien het advies negatief is of indien er aanvullende informatie wordt gevraagd in het advies wordt de tekst van het advies uit het verslag gelicht en wordt door de vergunningverleners toegestuurd aan de aanvrager. Daarmee kan de aanvrager de gevraagde informatie aanleveren of bij een negatief advies zijn plan aanpassen.

De gemeente is van mening dat voor schilderwerk, ook als de kleur hierbij wijzigt, sinds een laatste wetswijziging geen bouwvergunning noodzakelijk is. Dit geldt ook voor niet-beschermde panden binnen het beschermde gezicht. De Erfgoedinspectie kan dit, na nader onderzoek, bevestigen. Bij rijksmonumenten wordt nu een kleurenstaat gevraagd die voorgelegd wordt aan de adviesorganen.

Aanbeveling Erfgoedinspectie: Agendeer een structureel overleg tussen de commissie en de bestuurder.

Reactie gemeente: de portefeuillehouder is bereid tot overleg als daar behoefte aan is of aanleiding voor is.

Stand van zaken november 2008: Er is wel regelmatig overleg tussen de bestuurder en de historische vereniging, maar niet met de commissie. Bij incidentele gevallen schuift de portefeuillehouder soms aan in de vergadering.

2. Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM, voorheen Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ))

Aanbeveling Erfgoedinspectie: Agendeer een structureel ambtelijk en bestuurlijk overleg met de RACM.

Reactie gemeente: overleg indien daar behoefte aan is of aanleiding voor is. We 1x per jaar ambtelijk overleg.

Stand van zaken november 2008: er is wel eens overleg geweest tussen de bestuurder en de RACM, maar niet op structurele basis. Gezien de aanstaande wisseling van de bestuurder zal een nieuw overleg gepland worden met de RACM.

Aanbeveling Erfgoedinspectie: Evalueer met alle partijen de doorwerking van de recente procedurewijziging, waarbij de behandeling van de adviesaanvragen verloopt via het Samenwerkingsverband Cultuurhistorie Gelderland.

Reactie gemeente: er is geen ambtelijke capaciteit voor deze evaluatie

Stand van zaken november 2008: Dit was een aanbeveling aan de RACM. De gemeente geeft aan dat nu de adviesplicht van de RACM is vervallen de vertraging in de planbehandeling die het gevolg was van

het Samenwerkingsverband minder vaak een probleem vormt. Onbekend is of de RACM deze aanbeveling heeft opgepakt.

Aanbevelingen Erfgoedinspectie: Adviseer minder vrijblijvend, bij deze gemeente vooral als het gaat om kleurgebruik. Adviseer indien nodig een bouwhistorisch onderzoek te verrichten voorafgaand en soms ook tijdens een restauratie. Stel criteria op waaraan zo'n onderzoek moet voldoen, en stel criteria op voor de eigen advisering.

Reactie gemeente: Dit vraagt om een reactie van de RACM

Stand van zaken november 2008: De Erfgoedinspectie stelt dit geregeld aan de orde in haar reguliere overleg met de RACM. Ook gaat de Erfgoedinspectie in de tweede helft van 2009 de advisering door de RACM onderzoeken in een thema-inspectie en zal daarbij de aanbevelingen uit alle inspectierapporten die gericht zijn aan de RACM meenemen.

Besluit

Aanbevelingen Erfgoedinspectie: Weeg de adviezen van de RACM en de monumentencommissie gemotiveerd af in het besluit en neem ze indien gewenst over als 'voorwaarde', niet als 'advies'. Verwijs in elk besluit naar gewaarmerkte tekeningen. Verstuur de besluiten ook naar de monumentencommissie en bespreek afwijkende besluiten in de vergadering.

Reactie gemeente: Wij nemen een weloverwogen besluit op basis van beide adviezen. Tekeningen worden thans voorzien van stempel en dagtekening, hier wordt in besluiten naar verwezen. Besluiten worden toegestuurd naar de commissie en eventueel besproken.

Stand van zaken november 2008: Al deze aanbevelingen zijn opgepakt.

Uitvoering

Aanbevelingen Erfgoedinspectie: Voorkom dat werkzaamheden ondeskundig worden uitgevoerd of niet volgens de vergunning verlopen, door een frequente begeleiding vanuit de gemeente. Onderzoek of hiertoe binnen de formatie voldoende tijd beschikbaar is. Door frequente begeleiding kan handhaving achteraf worden voorkomen.

Reactie gemeente: Het ontbreekt aan capaciteit voor de begeleiding. In kadernota Cultuurhistorie staat voornemen om met ingang van 2008 financiën beschikbaar te stellen voor actualisatie gemeentelijke monumentenlijst, voor bijdrage in restauratie en onderhoud en voor uitbreiding van ambtelijke capaciteit en expertise. Afhankelijk van op te stellen prioriteiten en middelen zal hieraan uitvoering worden gegeven.

Stand van zaken november 2008: Als gezegd onder Algemeen zijn al deze voornemens tot op heden blijven liggen. De wens is om circa 250 gemeentelijke monumenten extra aan te wijzen (nu zijn dit er slechts 7), dit zal echter vertaald moeten worden in extra capaciteit binnen de gemeente ten behoeve van de vergunningverlening en uitvoering. Tot op heden is deze toezegging er niet dus komt ook het voornemen van de uitbreiding van de gemeentelijke lijst niet tot uitvoering.

Wel is er sinds de inspectie wat extra capaciteit bij Bouw- en Woningtoezicht bijgekomen. Daar is echter geen specifieke kennis van restauratietechniek en cultuurhistorie. Als er een monument aan de orde is wordt deze kennis ook niet ingeschakeld door bijvoorbeeld de ambtenaar monumentenzorg erbij te vragen. Dit levert potentiële risico's op voor de monumenten.

WAARBORG

Kennis

Aanbevelingen Erfgoedinspectie: Veranker binnen de gemeente ook de restauratietechnische en cultuurhistorische kennis, en reserveer daarvoor structureel voldoende tijd en middelen.

Reactie gemeente: Voornemen is structureel een technisch medewerker monumentenzorg aan te stellen, met uitgebreide taakomschrijving, met name vergunningverlening, begeleiding en toezicht. Zijn taakomschrijving behelst ook het opstellen en beoordelen van bouwhistorisch onderzoek.

Stand van zaken november 2008: de medewerker monumentenzorg is tot op heden nog niet aangetrokken, hiervoor is geen groen licht gegeven door het college vanwege andere prioriteiten.

Toezicht en handhaving

NB. hier is in het rapport geen aanbeveling over opgenomen, maar dit is wel in het gesprek aan de orde geweest.

Stand van zaken november 2008: de in het inspectierapport aangekondigde integrale handavingsnota is gereed, hierin wordt ook aandacht geschonken aan de monumentenzorg. Op basis van deze nota moet nog een handavingsprogramma voor de monumentenzorg worden opgesteld.

Informatieoverdracht

Aanbevelingen Erfgoedinspectie: Effectueer de goede voornemens uit de Kadernota over de betere voorlichting van burgers, de vergroting van het draagvlak en de samenwerking met de cultuurhistorische organisaties.

Maak de procedures in het restauratieproces en het werk van de monumentencommissie zoveel mogelijk inzichtelijk. Dat kan bijvoorbeeld door informatie aan te bieden op de gemeentelijke website, of via brochures en voorlichtingsmappen voor eigenaren en architecten.

Draag zorg voor interne continuïteit van kennis en informatie.

Reactie gemeente: Het ontbreekt ons aan ambtelijke capaciteit om dit te effectueren.

Stand van zaken november 2008: Ook dit is een gevolg van keuzes van het huidige college. De gemeentelijke website wordt wel al wat meer benut, maar dit kan nog steeds beter. Zo is er wel veel informatie geplaatst over archeologie op verzoek van het college.

Beleid

Aanbeveling Erfgoedinspectie: Actualiseer de monumentenverordening door het opnemen van bouwhistorisch onderzoek bij een restauratie of wijziging.

Reactie gemeente: Bij eerstvolgende wijziging van de verordening zal hier aandacht aan worden besteed.

Stand van zaken november 2008: Gebleken is dat in maart 2007 de verordening is geactualiseerd (deze staat op de gemeentelijke website). Dit is vóór de publicatie van het inspectierapport in mei 2007. In deze verordening staat nog niets over bouwhistorisch onderzoek bij wijzigingen. Vanwege de wetwijzigingen betreffende archeologie zal de gemeente binnenkort deze verordening weer aanpassen, waarbij ook het bouwhistorisch onderzoek bij wijzigingen zal worden meegenomen. In de actuele verordening wordt nog steeds uitgebreid gesproken over 'gevoelige gebieden'. Volgens de verordening is een 'gevoelig gebied' *een groep onroerende zaken waaronder begrepen wegen, straten, pleinen, bruggen, grachten, vaarten, sloten en andere wateren, die met één of meer tot de groep behorende gebouwen een zodanige samenhang vormen dat zij wegens haar schoonheid, haar betekenis voor de wetenschap of haar historische waarde van belang is voor de gemeente.* Deze zouden in het bestemmingsplan hun bescherming moeten krijgen. Ook het aanwijzen van 'gevoelige gebieden' zoals is opgenomen in de verordening, is nog niet ten uitvoer gebracht. Dit is overigens nog steeds een vrij onbekend onderwerp binnen de gemeente, terwijl de gemeente op eigen initiatief deze

op zich interessante mogelijkheid in haar verordening heeft opgenomen. Wel heeft de gemeente het verdedigingswerk de Hoge Linie opgenomen in het beschermende bestemmingsplan voor de historische binnenstad. Dit gebied wordt beschermd als natuurgebied met cultuurhistorische waarde. De inzet ten tijde van de bescherming was andersom: als cultuurhistorisch waardevol gebied met natuurwaarde, dit is echter niet gelukt.

Aanbeveling Erfgoedinspectie: Voeg een uitvoeringsprogramma met planning toe aan de Kadernota Cultuurhistorie, en reserveer budgetten voor de implementatie van de voornemens.

Reactie gemeente: op basis van op te stellen prioriteiten en van beschikbare middelen zal uitvoering worden gegeven aan de verschillende onderdelen van de nota.

Stand van zaken november 2008: In hoofdstuk 5 van de Kadernota zijn al prioriteiten toegekend aan de verschillende te nemen maatregelen. De maatregelen met hoogste prioriteit (nr.5, zeer noodzakelijk) zijn volgens de gemeente grotendeels uitgevoerd. Dit betreft het actualiseren van de bestemmingsplannen, het opstellen van archeologiebeleid en het vervaardigen van een monumentengids. Aan het consequent naleven en handhaven van bestaand beleid binnen de integrale handhavingsnota is ook een prioriteit 5 toegekend. Het voornemen is op basis van deze nota een handhavingsprogramma voor monumentenzorg op te stellen, dit is als eerder gezegd nog niet gebeurd. Ook de lager geprioriteerde maatregelen, met prioriteit 1 t/m 4, zijn vanwege gebrek aan tijd en middelen nog niet uitgevoerd.

Aanbevelingen Erfgoedinspectie: Geef een praktisch vervolg aan de kleurenbijeenkomst voor de burgerij. Stel een kleurenbeleid op, waarbij de liberale kleurkeuze wordt ingeperkt door een uitgebreide kleurenkaart op te stellen. Hiermee kan de keuze voor bepaalde kleuren cultuurhistorisch worden verantwoord. Ook het welstandsbeleid zou zich hier meer op kunnen richten, door de eigen voorschriften over kleur consequenter te hanteren.

Leg de keuze voor de exacte kleur ter advisering voor aan in ieder geval de monumentencommissie en bij belangrijke panden ook aan de RACM. Houd strikt toezicht op de uitvoering hiervan en handhaaf indien nodig.

Reactie gemeente: Geen behoefte aan kleurgebruik vastleggen in regels, criteria staan in het Beeldkwaliteitsplan. Voor kleurwijziging bij rijksmonumenten is een wijzigingsvergunning vereist. Kleurwijzigingen worden voor advies voorgelegd aan RACM en commissie. Voor advies aan eigenaren worden bestaande kleurwijzers gebruikt.

Stand van zaken november 2008: In het Beeldkwaliteitsplan staat dat '*kleurgebruik in binnenstad ondergeschikt moet zijn en de architectuur moet ondersteunen ten behoeve van een evenwichtig straatbeeld*'. Gebleken is dat de toepassing van nogal harde kleuren op gevels en kozijnen in het beschermde gezicht nog steeds regelmatig voorkomt. Geconstateerd kan worden dat dit niet in lijn is met de criteria van het Beeldkwaliteitsplan. Aangegeven wordt in het gesprek dat het gemeentebestuur zelf van mening is dat dit burgerlijke vrijheid is, en hierbij soms de mening van de eigen welstandscommissie en zelfs van de eigen portefeuillehouder monumentenzorg naast zich neerlegt.